

Překážka věci rozsouzené

Pro posouzení, zda je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, není významné, jak byl soudem skutek, který byl předmětem řízení, posouzen po právní stránce. Překážka věci pravomocně rozhodnuté je dána i tehdy, jestliže skutek byl soudem posouzen po právní stránce nesprávně, popřípadě neúplně (např. skutek byl posouzen jako vztah ze smlouvy, ačkoliv ve skutečnosti šlo o odpovědnost za bezdůvodné obohacení). Co do totožnosti osob není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v různých řízeních rozdílné procesní postavení (např. vystupují-li v jednom řízení jako žalovaní a ve druhém jako žalobci). Týchž osob se řízení týká i v případě, že v pozdějším řízení vystupují právní nástupci (z důvodu universální nebo singulární sukcese) osob, které jsou (byly) účastníky již skončeného řízení.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2254/2011, ze dne 27.6.2013)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce B.zemědělská, spol. s r. o., se sídlem v D.B., zastoupenému Mgr. D.H., advokátem, se sídlem v P., proti žalovanému Ing. J. P., zastoupenému JUDr. Z.K., advokátem, se sídlem v H.K., o zaplacení částky 3.501.922,- Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 34 Cm 146/2009, o dovolání žalobce proti usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 25. února 2011, č. j. 4 Cmo 146/2010-47, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

Usnesením ze dne 23. dubna 2010, č. j. 34 Cm 146/2009-34, zastavil Krajský soud v Hradci Králové řízení o žalobě, kterou se žalobce (B. zemědělská, spol. s r. o.), domáhal vůči žalovanému (správci konkursní podstaty úpadce V.Z. a. s.) zaplacení částky 3.501.922,- Kč s příslušenstvím (bod I. výroku). Dále rozhodl o nákladech řízení (bod II. výroku) a o vrácení soudního poplatku (bod III. výroku).

Soud vyšel z toho, že o žalobou uplatněném nároku mezi týmiž účastníky rozhodl Rozhodčí soud při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky (dále jen „rozhodčí soud“) tak, že žalobu zamítl nálezem ze dne 22. února 2009, sp. zn. Rsp 1128/07, pro nedostatek pasívní věcné legitimace.

Na tomto základě pak - vycházejí z ustanovení § 103, § 104 odst. 1 a § 159a odst. 5 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“) - dospěl k závěru, že nález rozhodčího soudu vytváří překážku věci rozsouzené (rei iudicatae).

K odvolání žalobce Vrchní soud v Praze v záhlaví označeným usnesením potvrdil usnesení soudu prvního stupně (první výrok) a rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhý výrok).

Odvolací soud vyšel především z ustanovení § 159a odst. 5 o. s. ř. a § 28 odst. 2 zákona č. [216/1994](#) Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů, přičemž uzavřel, že:

1/ Jelikož pravomocný rozhodčí nález má účinky pravomocného soudního rozhodnutí, je jeho výrok je závazný nejen pro účastníky řízení, nýbrž i pro všechny orgány, tak jak je tomu u soudních rozsudků podle ustanovení § 159a odst. 4 o. s. ř. Stát si sice (prostřednictvím institutu zrušení rozhodčího nálezu soudem ve smyslu ustanovení § 31 a násl. zákona o rozhodčím řízení) v podstatě ponechává možnost zpětné kontroly, výlučně však pro účely posouzení, zda byly splněny základní podmínky pro

to, aby byl spor projednán a autoritativně rozhodnut v rozhodčím řízení; nikoli ve vztahu k meritornímu rozhodnutí (k posouzení skutkovému a právnímu) a o to méně ve vztahu k hodnocení dokazování (včetně významu některých důkazů).

2/ Institut zrušení rozhodčího nálezu soudem není chápán jako opravný prostředek (řádný ani mimořádný), nýbrž pouze jako přezkum toho, zda byly splněny podmínky pro delegaci soudní pravomoci soukromoprávnímu subjektu. Jako opravný prostředek v rozhodčím řízení lze chápat výlučně přezkum rozhodčího nálezu jinými rozhodci ve smyslu ustanovení § 27 zákona o rozhodčím řízení. Obecný soud nedisponuje žádným oprávněním přezkoumávat rozhodčí nálezy po stránce věcné, respektive právní. Důvodem je, že stát umožnil delegaci své jurisdikční pravomoci prostřednictvím dohody stran (rozhodčí smlouvy) ve smyslu zákona o rozhodčím řízení, kterou je třeba interpretovat (ve světle ustanovení článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) jako domáhání se subjektivního práva na spravedlivý proces stanoveným postupem u jiného orgánu. Možnost volby mezi soudem nebo rozhodci na základě rozhodčí smlouvy umožňuje odchylku od ústavně zaručeného práva na veřejné projednání věci dle ustanovení článku 38 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

3/ Právní závěry rozhodčího nálezu poté, co rozhodčí soud vyslovil svou pravomoc, byly postaveny na tom, že:

- žalobcem tvrzená pohledávka není pohledávkou za podstatou, protože ji nelze podřadit žádné z položek uvedených v ustanovení § 31 odst. 2 písm. a/ až h/ zákona č. [328/1991](#) Sb., o konkursu a vyrovnání (dále též jen „ZKV“),
- nejde o spor vyvolaný konkursem,
- je nesporné, že tvrzené nároky by měly být uspokojeny z majetku konkursní podstaty, a
- takový tvrzený nárok může být uplatněn jen vůči správci konkursní podstaty, nikoliv vůči úpadci,
- to však automaticky neznamená pasivní legitimaci správce konkursní podstaty, k níž je třeba i důkazu o tom, že správce konkursní podstaty je právním nástupcem úpadce v hmotně právních úkonech vzniklých před prohlášením konkursu na majetek úpadce,
- v předmětné věci správce konkursní podstaty tímto právním nástupcem není a žalobce proto nemá právo požadovat po něm plnění z těchto smluv.

4/ Odvolací soud nepovažuje rozhodčí nález za zmatečný ani za „právně nicotný“, když za nicotné se obecně považují takové akty, jejichž vady jsou tak závažné, že se neuplatní presumpce jejich správnosti; je tomu tak např. tehdy, vydá-li je absolutně věcně nepříslušný orgán (tj. orgán, do jehož kompetence věc vůbec nespadá) nebo trpí-li takovými vadami, že jsou vnitřně rozpornými či právně nebo fakticky neuskutečnitelnými; potud odvolací soud příkladmo poukázal na nález Ústavního ve věci sp. zn. IV. ÚS 150/01 (jde o nález ze dne 9. října 2003, uveřejněný pod číslem 117/2003 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, dostupný i na webových stránkách Ústavního soudu).

5/ Jak správně uvedl soud prvního stupně, překážka věci pravomocně rozsouzené brání novému projednání věci nejen tehdy, jde-li o vztah dvou rozhodnutí vydaných v civilním řízení soudním, ale i tehdy, jde-li o rozhodnutí rozhodců. Překážka věci pravomocně rozhodnuté patří mezi tzv. negativní procesní podmínky řízení; soud zjišťuje její existenci z úřední povinnosti, a jestliže ji přehlédne, je jeho rozhodnutí zmatečné. Je-li překážka dána, jako je tomu v předmětné věci, má to za následek zastavení řízení podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř.

6/ Novému projednání téže věci stejnými účastníky brání překážka věci pravomocně rozhodnuté a soud prvního stupně rozhodl správně, když řízení zastavil.

Proti usnesení odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost opírá o ustanovení § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., namítaje, že jsou dány dovolací důvody uvedené v § 241a odst. 2 o. s. ř., tedy, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (odstavec 2 písm. a/), že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (odstavec 2 písm. b/) a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Konkrétně dovolatel vytýká odvolacímu soudu, že se nedostatečně vypořádal s odvolacími důvody obsaženými v odvolání ze dne 14. května 2010.

K tomu „ve shodě s odvoláním“ uvádí, že 1. prosince 2007 podal proti žalovanému u rozhodčího soudu žalobu o zaplacení částky 3.501.922,- Kč. V onom řízení, vedeném pod sp. zn. Rsp 1128/07, neshledal rozhodčí soud důvodnou námitku nedostatku své pravomoci, vznesenou žalovaným. Rozhodčí soud nicméně nálezem ze dne 22. února 2009 žalobu zamítl; uznal sice, že dovolatelův nárok je pohledávkou za podstatou, ale dospěl k závěru, že se žalovaný jako správce konkursní podstaty nestal právním nástupcem úpadce ze smluv, z nichž dovolatel odvozuje své nároky, takže ve sporu není pasívně legitimován.

Dovolatel poukazuje na to, že neexistenci pasívní legitimace žalovaného shledal rozhodčí soud v nedostatku své pravomoci plynoucí z toho, že žalovaný nebyl právním nástupcem úpadce ze smluv, z nichž dovolatel odvozuje své nároky. Z řečeného „je zcela zřejmé“ (pokračuje dovolatel), že rozhodčí soud žalobu zamítl pro nedostatek pravomoci. Z tohoto důvodu měl však žalobu odmítnout (a odkázat dovolatele na řízení před obecnými soudy); na žalovaného se totiž za dané situace nemohla vztahovat ani rozhodčí doložka sjednaná mezi dovolatelem a (pozdějším) úpadcem.

Tímto nesprávným postupem rozhodčího soudu došlo ke zjevnému odmítnutí spravedlnosti (denegatio iustitiae), když rozhodčí soud na jedné straně konstatoval nespornost pohledávek za podstatou, zatímco na druhé straně odmítl uznat právní nástupnictví žalovaného. Tento myšlenkový obrat rozhodčího soudu je jen stěží pochopitelný a svědčí o zmatečnosti rozhodčího nálezu.

Vzhledem k tomu, že:

1/ nebyl dán žádný z důvodů pro zrušení výše rozhodčího nálezu uvedený v ustanovení § 31 zákona o rozhodčím řízení,

2/ ustanovení § 33 zákona o rozhodčím řízení by dovolateli bránilo podat návrh na zrušení rozhodčího nálezu, i kdyby byl použitelný důvod pro zrušení rozhodčího nálezu dle § 31 písm. b/ zákona o rozhodčím řízení, a

3/ podle ustálené judikatury Ústavního soudu není možné napadnout rozhodčí nález ústavní stížností,

obrátil se dovolatel na obecný soud s tím, že by k rozhodčímu nálezu neměl přihlížet (vzhledem k jeho zmatečnosti) a měl by jej považovat za „právně nicotný“.

Oba soudy tato dovolatelova tvrzení nezohlednily, a jejich rozhodnutími došlo k odmítnutí spravedlnosti (denegatio iustitiae), čímž dovolateli upřely právo na spravedlivý proces, uzavírá se v dovolání.

Žalovaný ve vyjádření navrhuje dovolání odmítnout, respektive zamítnout, když se ztotožňuje se závěry soudů obou stupňů.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2012) se podává z bodu 7., článku II., zákona č. [404/2012](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání v dané věci je přípustné podle ustanovení § 239 odst. 2 písm. a/ o. s. ř., (nikoli dle § 237 odst. 1 písm. c/ o. s. ř., na něž odkazuje dovolatel).

Nejvyšší soud se - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval nejprve správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestli odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil,

případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení, ve znění účinném v době vydání rozhodčího nálezu, tj. ve znění zákona č. [296/2007](#) Sb., rozhodčí nález, který nelze přezkoumat podle § 27, nebo u něhož marně uplynula lhůta k podání žádosti o přezkoumání podle § 27, nabývá dnem doručení účinku pravomocného soudního rozhodnutí a je soudně vykonatelný.

Dle ustanovení § 159a o. s. ř., ve znění účinném v době vydání rozhodčího nálezu, tj. naposledy ve znění zákona č. [7/2009](#) Sb., nestanoví-li zákon jinak, je výrok pravomocného rozsudku závazný jen pro účastníky řízení (odstavec 1). V rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány (odstavec 4). Jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu (odstavec 5).

Ve smyslu ustanovení § 159a odst. 5 o. s. ř. jde o stejnou věc tehdy, jde-li v pozdějším řízení o tentýž nárok nebo stav, o němž již bylo v jiném řízení pravomocně rozhodnuto, a týká-li se stejného předmětu řízení a týchž osob.

Rozhodovací praxe obecných soudů je ustálena v závěru, podle kterého tentýž předmět řízení je dán tehdy, jestliže tentýž nárok nebo stav vymezený žalobním petitum vyplývá ze stejných skutkových tvrzení, jimiž byl uplatněn (ze stejného skutku). Podstatu skutku (skutkového děje) lze přitom spatřovat především v jednání (a to ve všech jeho jevových formách) a v následku, který jím byl způsoben; následek je pro určení skutku podstatný proto, že umožňuje z projevů vůle jednajících osob vymežit ty, které tvoří skutek. Pro posouzení, zda je dána překážka věci pravomocně rozhodnuté, není významné, jak byl soudem skutek, který byl předmětem řízení, posouzen po právní stránce. Překážka věci pravomocně rozhodnuté je dána i tehdy, jestliže skutek byl soudem posouzen po právní stránce nesprávně, popřípadě neúplně (např. skutek byl posouzen jako vztah ze smlouvy, ačkoliv ve skutečnosti šlo o odpovědnost za bezdůvodné obohacení). Co do totožnosti osob není samo o sobě významné, mají-li stejné osoby v různých řízeních rozdílné procesní postavení (např. vystupují-li v jednom řízení jako žalovaní a ve druhém jako žalobci). Týchž osob se řízení týká i v případě, že v pozdějším řízení vystupují právní nástupci (z důvodu universální nebo singulární sukcese) osob, které jsou (byly) účastníky již skončeného řízení. Shodně srov. např. důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 31. ledna 2001, sp. zn. 20 Cdo 463/99, uveřejněného pod číslem 60/2001 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. listopadu 2001, sp. zn. 20 Cdo 2481/99, uveřejněného pod číslem 31/2002 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek nebo usnesení Nejvyššího soudu ze dne 12. prosince 2001, sp. zn. 20 Cdo 2931/99, uveřejněného pod číslem 85/2003 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek (rozhodnutí jsou - stejně jako další rozhodnutí Nejvyššího soudu zmíněná níže - veřejnosti dostupná i na webových stránkách Nejvyššího soudu).

Ve světle těchto judikatorních závěrů pak nemá ani Nejvyšší soud žádných pochyb o tom, že v této věci jde o stejnou věc jako tu, o které bylo rozhodnuto rozhodčím nálezem (jde o týž nárok, o stejný předmět řízení a o stejné účastníky).

K tomu, že pravomocný rozhodčí nález má účinky pravomocného soudního rozhodnutí a vytváří tudíž překážku věci pravomocně rozhodnuté (*rei iudicatae*), srov. (ve spojení s ustanovením § 28 odst. 2 zákona o rozhodčím řízení) též výklad podaný v usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17. února 2011, sen. zn. 29 NSČR 29/2009, uveřejněném pod číslem 108/2011 Sbírký soudních rozhodnutí a stanovisek.

Odvolacímu soud pak lze dát za pravdu i v tom, že zkoumaný rozhodčí nález není nicotný a okolnost, že je případně věcně nesprávný (ba dokonce zmatečný), mu účinky pravomocného soudního

rozhodnutí vytvářejícího překážku věci pravomocně rozhodnuté, neodnímá. Nejvyšší soud dodává, že nesdílí ani dovolatelův názor, že důvody, jež rozhodčí soud vedly k zamítnutí dovolatelova nároku, tkví ve skutečnosti v jeho závěru o nedostatku své pravomoci, když obsah rozhodčího nálezu takový úsudek nepotvrzuje.

Právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž správné a dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. b/ o. s. ř. dán není.

Výše formulované závěry platí i pro dovolatelem ohlášený dovolací důvod dle § 241a odst. 2 písm. a/ o. s. ř. (potud dovolatel neuplatňuje jiné výhrady než ty, s nimiž se Nejvyšší soud vypořádal již v rovině právního posouzení věci).

Zbývá dodat, že o tom, že soudy nižších stupňů odňaly dovolateli možnost jednat před soudem, nemůže být řeči. Žádná taková zmatečnostní vada řízení (srov. § 229 odst. 3 o. s. ř.) se ze spisu nepodává a v žádném případě taková vada netkví v tom, že soudy přílehavě uzavřely, že žalobou v této věci se žalobce nepřípustně (v rozporu s ustanovením § 159a o. s. ř.) domáhal projednání nároku, jenž mu již byl pravomocně zamítnut rozhodčím nálezem, který má účinky pravomocného soudního rozhodnutí.

(zdroj: www.nsoud.cz)

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Pozůstalost](#)
- [Nezbytná cesta](#)
- [Nepominutelný dědic](#)
- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)